

Richard Louv wil dat kinderen zich weer kunnen verwonderen

De Amerikaanse journalist Richard Louv was vorige maand in ons land om de presentatie van de Nederlandse vertaling van zijn boek *Last Child in the Woods* bij te wonen. Hij maakt met zijn boek veel los.

Voor *Last Child in the Woods* had Richard Louv al zes boeken geschreven. En elk boek lag, zo vertelt hij, even lang op de schappen als een pak yoghurt. De verwachtingen waren dan ook niet al te hoog, toen hij met z'n zevende boek kwam. Maar met zijn pleidooi om kinderen weer met de natuur in contact te brengen, raakte Louv een snaar en niet zo zuinig ook. In de Verenigde Staten en inmiddels ook ver daarbuiten. Vijf vertalingen zijn er tot nu toe verschenen van *Last Child in the Woods* en er liggen er meer op stapel. Louv rent van hot naar her om te voldoen aan alle verzoeken om te spreken. Hij moest een getuigenis afleggen over het Amerikaanse Congres over het onderwerp. Op tientallen plaatsen in de VS ontstaan initiatieven om kinderen te verlossen van wat Louv het natuurtekortsyndroom is gaan noemen. Het lijkt erop, zegt hij met enige aarzeling, dat er een beweging op gang komt. Dan moet er wel wat aan de hand zijn. "Kennelijk speelde dit al in de achterhoofden van heel veel mensen, maar hadden ze niet de taal om hun gevoel hierover onder woorden te brengen."

Zelf groeide Louv op in een omgeving waar hij naar hartelust buiten kon spelen. Hij dwaalde door het bos, klom in bomen, bouwde hutten, zwierf door het moeras. Hij trok meetstokken uit de grond om 'zijn' bos te beschermen. Het leverde hem allemaal goede herinneringen op. Tijdens duizenden interviews die de journalist uit San Diego afnam voor eerdere boeken over de ontwikkeling van kinderen in dit tijdsgewricht, werd hij zich ervan bewust dat het nauwelijks meer voorkomt dat kinderen ongestoord buiten spelen. Sterker nog, ze kunnen zich nauwelijks nog voorstellen wat het is. "Kinderen zien oude series op tv, zoals *Lassie*, die met Timmy op stap gaat, de natuur in. En die kinderen van ons vragen zich of ze naar Mars zitten te kijken."

We hebben hier dus niet te maken met de zoveelste oudere man die vindt dat het vroeger allemaal beter was. "Natuurlijk ben ik schuldig aan het romantiseren van mijn jeugd", zegt Louv. "Maar dat is het niet alleen. Er is wel degelijk een probleem." Want sinds de mens afscheid nam van de aap en zijn eigen weg ging in de evolutie, hebben kinderen altijd buiten gespeeld. Maar ineens is het voorbij, althans in de Westerse wereld. Een verandering die zich in slechts enkele tientallen jaren voltrekt. "Die verandering gaat heel snel. Sneller dan wij aankunnen. Het kan niet anders dan dat gevolgen heeft voor de gezondheid, geestelijk en fysiek."

Vervolg op pagina 3: 'Herinneringen aan de natuur zijn een enorm cadeau'

'Herinneringen aan natuur zijn enorm cadeau'

Vervolg van pagina 1.

De aanwijzingen liggen voor het oprapen. "In de VS schrijven we enorme hoeveelheden Ritalin voor aan kinderen met ADHD, we hebben meer depressies onder kinderen en jongvolwassenen dan ooit, we hebben meer overgewicht dan ooit. Kinderartsen voorspellen dat er voor het eerst een generatie opgroeit die op een jongere leeftijd zal sterven dan de vorige generatie. Dat is het gevolg van een bepaalde levensstijl, waarin kinderen de deur niet meer uit komen. Nog maar zes procent van de kinderen tussen negen en dertien jaar speelt regelmatig buiten. De afgelopen tien jaar is het aantal fietskilometers met een derde gedaald. Het aantal overnachtingen van gezinnen met kinderen in onze nationale parken is met een kwart gedaald. Zo zijn er legio cijfers te geven, die allemaal een ding onderstrepen: kinderen komen niet meer buiten, kinderen komen niet meer in de natuur. We hebben ze feitelijk onder een vorm van huisarrest geplaatst." En dan krijg je kinderen die zeggen: 'Ik vind het leuker om binnen te spelen, want daar zijn alle stopcontacten.'

'Als je wilt dat een topervaring aanslaat, mag het niet bij dat ene uitstapje blijven'

Aan die stopcontacten hangen de apparaten waarmee ze wel spelen: computer, televisie, gameconsoles. Het is dodelijk, zegt Louv, voor ons gevoel van verwondering. "Van het

boodschappen die de samenleving uitzendt. Waar ouders in de VS het meest over praten als het over hun kinderen gaat, is dat ze doodsbang zijn voor vreemden. *Strangerdancer* noemen we dat fenomeen. In Engeland speelt het ook sterk. Daar is in kaart gebracht hoe ver kinderen zelfstandig van huis gingen en gaan. De huidige grootouders gingen in hun jonge jaren tot negen kilometer om bijvoorbeeld te vissen. Bij de huidige ouders werd die afstand al kleiner. En de kinderen van nu komen niet verder dan enkele honderden meters van huis."

"Met andere woorden, de bewegingsruimte van kinderen is in twee generaties enorm ingekrompen. *Strangerdancer* speelt daarin, naast verkeersdruk, een grote rol. De cijfers wijzen uit dat het aantal misdaden tegen kinderen flink gedaald is. Maar de perceptie is dat kinderen nog nooit zo veel gevaar hebben gelopen als nu.

De media spelen daarin een kwalijke rol. Grote netwerken als CNN en Fox concentreren de aandacht enorm op de misdaden die plaatshebben. Eerst herhalen ze voortdurend de misdaad zelf, vervolgens de rechtszaak. Met als gevolg dat iedereen doodsbang is en de kinderen niet meer de deur uit mogen."

Zelf kon Louv zich ook niet helemaal onttrekken aan de *strangerdancer*. Zijn twee zoons mochten naar believen spelen in de ravijn dicht bij huis, maar ze kregen wel een mobiele telefoon mee. Voor het geval dat...

Daarnaast leidt ook de inrichting van de woonomgeving ertoe dat kinderen de deur niet meer uitkomen. Parken zijn volgebouwd, trottoirs worden verwijderd, huizen worden zo groot dat er voor de tuin nog "het oppervlak van

Natuurmonumenten

op lange termijn. Maar het onderzoek dat is gedaan, is indrukwekkend. We weten genoeg om tot actie over te gaan. Bovendien, wanneer is er afdoende bewijs? Moeten we wachten totdat de samenleving zich de tijd niet meer kan herinneren dat buiten spelende kinderen de normaalste zaak van de wereld waren?" Om kinderen weer buiten te krijgen, ziet Louv allereerst een rol voor ouders, grootouders, ooms en tantes. "We moeten oppassen dat we hen niet de schuld geven van het natuurtekortsyndroom. Ouders dragen een enorme last. De economie, de politiek en de

meer weten waar ze naar toe moeten en hoe ze er moeten komen, zegt Louv. "Daarom moet er veel morele én financiële steun komen voor organisaties die ouders hierbij helpen: scouting, natuurcentra, scholen, terreinbeheerders. Het is een paradox: om de kinderen op een ongeorganiseerde, speelse manier met natuur in contact te brengen, moeten we veel organiseren. Daar moeten we dan maar mee leven." De plannen in ons land om alle kinderen tot twaalf jaar een 'topervaring' in de natuur te bezorgen, kunnen wat Louv betreft slechts een begin zijn. "Alles wat kinderen in de natuur brengt, is zinvol. Maar herhaling is

Leave no Child Inside

Om iedereen, individuen en organisaties, te helpen bij hun pogingen kinderen weer met natuur in contact te brengen, heeft Richard Louv de Children & Nature Network opgericht. Op de website van de organisatie – www.cnaturenet.org – is informatie te vinden over de nieuwste initiatieven en het laatste onderzoek dat over het onderwerp is verschenen. Het netwerk wil een internationale campagne op gang brengen onder het motto *Leave no Child Inside*.

spelen van Grand Theft Auto krijg je geen gevoel van verwondering. Ik speel het ook en ook ik reed iedereen overhoop, de goeden net zo goed als de slechten. Ik word daar nog vaak aan herinnerd door mijn zoons. Maar als je mij en wie dan ook vraagt wat ze zich herinneren van de tijd dat ze vier jaar waren, een tijd waarin je wordt overrompeld door de grootsheid van de wereld om je heen, zullen velen zeggen: ik was in de tuin en kroop onder de struiken. Of: ik draaide een steen om en ontdekte dat ik niet alleen was in het universum."

Doodsbang

Daarmee wil Louv niet zeggen dat we al die speelapparaten die deur uit moeten doen. "De aanwezigheid van de technologie is niet de kwestie. De kwestie is de balans in het leven van kinderen. En we moeten niet vergeten dat het niet alleen technologie is die kinderen binnen houdt. Kinderen worden ook naar binnen geduwd door

een graf" overblijft. Lessen in de buitenlucht zijn al lang van het rooster verdwenen. En op schoolpleinen in de VS mogen kinderen niet meer rennen; een kapotte knie leidt voor je het weet tot een juridische procedure over de schade. Maar als ze naar huis gaan, krijgen ze wel een folder mee over de gevaren van overgewicht.

Veel steun

De effecten van de scheiding van kinderen en natuur zijn de laatste jaren steeds vaker onderwerp van onderzoek. Ze bevestigen al die indirecte gegevens: kinderen die buiten spelen zijn creatiever, kunnen zich beter concentreren, hebben meer rust, presteren beter op school. Wat daarbij een grote rol speelt, aldus Louv, is dat je buiten al je zintuigen op hetzelfde moment gebruikt. "Dat doe je niet voor een beeldscherm."

Natuurlijk, zegt Louv, is het onderzoek nog beperkt. "Wat met name nog ontbreekt is onderzoek naar de effecten

'We moeten oppassen dat we ouders de schuld geven van het natuurtekortsyndroom; ze dragen al een enorme last'

samenleving brengt hen in onmogelijke posities. Hun leven is helemaal dichtgemetseld. Ze voelen zich al erg schuldig dat ze hun kinderen onvoldoende aandacht geven. Zij zijn echter wel de eerst aangewezen om de kinderen weer mee naar buiten te nemen. Het zal namelijk niet vanzelf gebeuren."

Herhaling

Maar ze kunnen het niet alleen. Sterker nog, vaak is het contact van ouders met de natuur al zo beperkt dat ze niet

essentieel. Als je wilt dat het aanslaat, mag het niet bij dat ene uitstapje blijven. Het is best dat kinderen alles weten over de bedreigingen van het Amazone-regenwoud, maar als ze niet nat en vies worden in hun eigen omgeving, hoe diep gaat hun betrokkenheid met de natuur dan?" Ook de inrichting van de woonomgeving moet op de helling, stelt Louv. Het groen moet terug in en om de stad. "Daarbij moeten we oppassen dat het niet tot een nieuwe uitbreiding van de steden gaat leiden. Wij zitten, net als jullie, met veel wijken in de binnensteden die in verval zijn. Waarom die niet zo opknappen dat er ruimte wordt gemaakt voor parken en tuinen? Natuur dichtbij huis is voor kinderen minstens zo belangrijk als grote natuurgebieden. Plekjes die wij volwassenen niet belangrijk vinden, zijn voor kinderen werelden van ontdekking."

Geklaag

Valt het al niet mee kinderen in de basisschoolleeftijd naar buiten te krijgen, zo gauw ze naar het voortgezet onderwijs gaan wordt het nog moeilijker. Louv kent de verhalen. "Dan gaan ze kamperen in de bergen en onderweg klinkt er alleen maar luid geklaag op de achterbank. De tieners gedragen zich alsof ze worden gemarteld. Maar tien jaar later, als ze twintig zijn, zeggen ze tegen hun ouders:

Weet je nog die keer dat we daar en daar kampeerden? Was dat niet geweldig? Dat ze een goede score met GTA weten ze niet. Maar wat wij ze, soms tegen hun zin, geven, zijn herinneringen voor het leven. Dat is een enorm cadeau."

De manier waarop je tieners benadert, maakt ook veel uit, zo leerde Louv tot zijn eigen verrassing. "Ik moest eens een gastles geven. Ik verwachtte twintig kinderen, maar het waren er tweehonderd omdat er extra punten te verdienen waren. Ik praatte ongeveer een uur en je kon een speld horen vallen. Terwijl ik geen getalenteerd spreker ben. Ik vertelde die kinderen onder meer dat als gevolg van klimaatveranderingen en andere milieuproblemen de samenleving de komende veertig jaar totaal vernieuwd moet worden. Op het gebied van landbouw, architectuur, energievoorziening et cetera zullen heel nieuwe loopbaanmogelijkheden komen. Voor een zestienjarige is dat goed nieuws. Elke generatie wil een nieuwe beschaving creëren. Na afloop zei de leraar tegen mij dat ze zo geboeid waren omdat ik ze iets hoopvol vertelde over hun toekomst. Er zijn mensen die gemotiveerd worden door wanhoop, maar de meesten van ons raken gemotiveerd als er perspectief is."

Richard Louv, Het laatste kind in het bos, uitg. Jan van Arkel, 2007, ISBN 978 90 6224 468 3, € 19,95

Topervaring

"Wij stellen ons ten doel dat alle kinderen in Nederland op redelijk korte termijn de mogelijkheid krijgen voor hun twaalfde jaar tenminste één topervaring in de natuur te hebben." Acht organisaties onderschreven vorig jaar dit doel: stichting wAarde, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, IVN, Veldwerk Nederland, Natuurcollege, WILDzoekers en Landschapsbeheer Nederland. Initiatiefnemer stichting wAarde is inmiddels ook een burgerinitiatief begonnen om de band tussen kinderen natuur op de agenda van de Tweede Kamer te krijgen.

Informatie: www.nationaleuitdaging.nl; op de site kan ook het burgerinitiatief ondertekend worden.

Natuurmonumenten / René Koster